# NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

În ediția de față a BIBLIEI de la 1688 se urmărește redarea textului într-o formă cît mai apropiată de ceea ce se presupune că era româna veche în epoca respectivă. Observațiile atente asupra ediției *princeps* și asupra celor două manuscrise, 45 și 4 389, au determinat colectivul de editori să ajungă la următoarele principii de transcriere a slovelor chirilice susceptibile de interpretări.

a) ѹ final postconsonantic a fost transcris prin *-u*, dar neexistînd nici un indiciu sigur de echivalență fonetică a lui ъ (ierul mic) final, acesta din urmă nu a fost notat.

b) ѹ final după vocală, întîlnit destul de rar în cele trei texte, a fost transcris de asemenea prin *-u*: дѣсацїѹ (de sațiu).

c) ѡ final, notat cu remarcabilă consecvență în formele de perfect simplu, pers. I sg. (мъ сквлаѡ = mă sculaiu), în derivatele cu sufixul *-tor* (жѹдекъторѡ = judecătoriu) și în finalul unor substantive terminate în consoană (черѡ = ceriu) sau în vocală (грaѡ = graiu), a fost transcris prin *-iu*).

d) ѣ în poziție *e* (чѣре = cêre) și în poziție *i* (єгѵптѣнїи = eghiptênii) a fost transcris, prin *ê*, în restul cazurilor el fiind transcris, ca de obicei, prin *-ea*. Tot prin *ê* a fost transcris uneori și ѩ (мѹѩре = muiêre), datorită frecventelor alternanțe cu ѧ; în restul cazurilor, ѩ a fost transcris prin *ia* (тъѩт = tăiat, дєспѹѩт = despuiat) sau *ea* (нѩм = neam, ne-am, дїминѩца = dimineața) (pentru detalii, vezi ST.L.FAC., p. 49–51, S.L.L., p. 49–51).

e) ѧ în poziție *-e, -i* (жѹнгѧре, вѧтрилеле) a fost transcris prin *ê* (junghêre, vêtrilele). În celelalte cazuri ѧ a fost redat prin diftongii *ea* și *ia*. În unele cuvinte de origine slavă, cu ѧ în etimon, slova a fost transcrisă prin *ea, ia* chiar dacă în silaba următoare erau *e, i* (непрїѧтинѹл = nepriiatinul, боѧрїи = boiarii). În poziție finală, ѧ a fost transcris în cîteva cazuri prin *-ă*, din considerente de morfologie istorică (апропїѧ = apropie*, жѹнгїѧ = junghi*).

f) Deși valoarea dominantă a lui ъ este aceea de *ă*, iar a lui ѫ aceea de *î*, numeroasele cazuri de alternanță grafică au impus transcrierea lor potrivit pronunției actuale (мънтѹи / мѫнтѹи = mîntui; гърлъ = gîrlă; кържиле = cărările etc.), inclusiv celei dialectale (мънїе = mănie, пъине = păine, пънъ = pănă, ръдика = rădica, ръдйка = rănichii). Cf. și ST.L.FAC., p. 51–52, **I.2.5.0.–.2.5.2.**; ST.L.NM., p. 1–2, **I.2.1.1.–2.1.2.**; ST.L.DT., p. 4, **I.2.14.0. –2.14.1.**

g) Frecventa alternanță a consoanelor *-ș / -și, -ț / -ți* (сорц / сорци = sorț / sorți, грѣиц / грѣици = grăiț / grăiți, скосе́ш / скосе́ши = scoseș / scoseși), se reflectă ca atare în textul ediției de față.

h) ч final suprascris a fost transcris uneori prin *-ce*, în spiritul textului (нич = nice, къч = căce).

i) ѵ și ѷ au fost transcrise prin *i* chiar în cazul cuvintelor străine: єгѵптѣнїи (eghiptênii), кѷр (chir).

j) În cazurile foarte rare cînd ѣ are valoare de *i*, el a fost notat ca *i*: ѳпѣнс = împins.

k) Dintre semnele diacritice, singurul cu valoare fonetică, chendima, a fost transcris prin *i*: мѫнилє = mîinile, лѹ́ = lui.

l) Vocalele și consoanele duble au fost redate întocmai (четаатє = cetaate, сѧмъ = saamă, дрептаатє = dreptaate, Анна, Аррѧн = Arran).

Unele slove chirilice au fost transcrise în conformitate cu normele ortografiei actuale:

1) є la început de cuvînt sau de silabă a fost redat fie prin *ie* вѧ єцїи = va ieși, вое = voie, плоаѕ = ploaie), fie prin *e* (єл = el, єра = era, єцїти =ești, мнє = mie, єи = ei, скрнє = scrie).

2) ѧ inițial a fost transcris prin *ia* (ѧсте = iaste, съ ѧи = să iai), dar și prin *ea* (пре ѧ = pre ea); aceeași literă precedată de ѣ a fost redată prin *ea* (ачѣѧ = acêea).

3) Potrivit acelorași norme, ѣ final a fost transpus prin *ia* în ачєцѣ (aceștia). Slova ѣ în poziție finală, în ачєцѣ, are valoare de *ea*; vezi ST.L.NM., p. 8–9, **II.4.4.0.**

4) ѳ urmat de *n* a fost transcris *î* sau *în* (ѳнълцимє = înălțime, ѳноцїе = înnoiêște), iar înaintea labialelor *p* și *b*, *îm* (ѳмпърат); urmat de *n*, ѳ a fost redat însă și în acest caz prin *î* (ѳнпърат = înpărat).

5) Cuvintele compuse au fost ortografiate potrivit normelor actuale бинекѹвѧнтавоѭ = binecuvînta-voi, ѹнт ае лемнѹл = untdelemnul), cu excepția situațiilor în care termenii își păstrau autonomia și, în consecință aveau o flexiune proprie (ѹнтѹлѹи ае лемн = untului de lemn).

BDD-B792-06 © 1997 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-29 04:17:35 UTC)

6. Regulile ortografice actuale au fost aplicate și în cazul în care slova chirilică a fost transcrisă prin două litere latine (сѣѹ = se-au).

7) Restul semnelor chirilice au fost transcrise potrivit valorilor cunoscute.

La transcrierea textului, au fost coborîte în rînd suprascrierile, întregindu-se tacit toate prescurtările marcate prin titlă, cu excepţia cuvintelor cu pronunţie variabilă, la care întregirea s-a făcut între paranteze unghiulare (< >) potrivit contextului imediat: ѿи сътѹраръ = și s<ă> săturară; ѿи съ спъмѫнтѣзе = și s<ă> să spămîntêze etc.; nu a fost întregită în nici un fel vocala finală (*i*) după con-soanele *m*, *ş* și *ţ*, din motivele amintite mai sus, chiar dacă în cazul ultimei consoane soluţia nu e cea potrivită și pentru ms. 4 389. De altfel, numărul prescurtărilor prin contragere este destul de mic în cele trei texte: blgorodnie (blagorodnie), blgoslovi, blgslvi (blagoslovi), blstema (blestema), ciste (cinste), Dvd (David), dmn (domn), dh (duh), dmnie (domnie), Iil (Israil, Izrail), Dmnzeu – Dmnzău (Dumnezeu – Dumnezău), împrat (împărat), Is Hs (Isus Hristos), Izl (Izrael), mlă (milă), mlstiv (milostiv), mrte (moarte), mrtul (mortul), sfţi (sfinţi).

Tot în mod tacit au fost corectate și greșelile de tipar (foarte puţine, de altfel) din ediţia *princeps*: (în loc de пестре копселе = pestre copsele, престе коапселе = preste coapsele etc.). Alte erori, omisiunile și întregirile de text din părţile deteriorate au fost marcate prin paranteze unghiulare, însoţite de note, iar repetiţiile și cuvintele de prisos au fost puse între paranteze drepte ([ ]).

Parantezele și indicaţiile copiștilor celor două manuscrise au fost de asemenea marcate prin note, iar în aparatul critic (NOTE) s-au dat toate notele liminare cu variante lexicale și comentarii ale copiștilor, ce au legătură directă cu textul (cu excepţia concordanţelor biblice marginale, care nu interesează prezenta ediţie). Sfîrșitul textului din fiecare coloană facsimilată a ediţiei *princeps* în această ediţie a fost marcat printr-o bară oblică în toate celelalte patru coloane ce însoţesc pe pagini facsimilul.

La editarea celor trei texte, am folosit ortografia și punctuaţia de azi, notînd, în plus, accentele cuvintelor comune în cazul abaterilor de la normă; la fel am procedat și în cazul numerelor proprii.

Versetele textelor au fost redate prin paragrafe distincte, potrivit *Bibliei moderne*, iar neconcordanţele de segmentare și de numerotare au fost marcate prin paranteze drepte ([ ]).

BDD-B792-06 © 1997 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-29 04:17:35 UTC)